

Scientific journal
«ECONOMICS AND FINANCE»

SAUL Publishing Ltd, Dublin,
Ireland

Perspectives of research and development

Collection of scientific articles

List of journals indexed

Submitted for review in

Conference Proceedings Citation Index -
Social Sciences & Humanities (CPCI-SSH)

SAUL Publishing Ltd, Dublin,
Ireland,
2017

SAUL Publishing Ltd, Dublin

Perspectives of research and development

Science editor:

Drobyazko S.I.

*Ph.D. in Economics, Associate Professor,
Doctor of Science, honoris causa, Professor of RANH*

Reviewers:

David Newton

Professor at Nottingham University (Nottingham, United Kingdom)

Shatalova Nina Ivanovna,

*Doctor Hab. in Social Sciences, Professor, Head of the Department of Personnel
Management and Sociology of Ural State Railway University (Ekaterinburg,
Russia)*

Perspectives of research and development: Collection of scientific articles. -
SAUL Publishing Ltd, Dublin, Ireland, 2017. - 192 p.

ISBN 978-0-9955865-2-9

Collection of scientific articles published is the scientific and practical publication, which contains scientific articles of students, graduate students, candidates and doctors of sciences, research workers and practitioners from Europe, Russia, Ukraine and from neighbouring countries and beyond. The articles contain the study, reflecting the processes and changes in the structure of modern economy and state structure. The collection of scientific articles is for students, postgraduate students, doctoral candidates, teachers, researchers, practitioners and people interested in the trends of modern economic science development.

ISBN 978-0-9955865-2-9

© 2017 Copyright by SAUL Publishing Ltd, Dublin,
Ireland ®

© 2017 Authors of the articles

© 2017 Drobyazko S.I.

Miskevych L. V. SCIENTIFIC APPROACHES TO DETERMINING CRITERIA AND LEVELS OF PREPAREDNESS FORMATION IN FUTURE TOP-MANAGERS' EDUCATIONAL ESTABLISHMENTS FOR THE USE INNOVATIONS IN MANAGEMENT	151
Oleksiuk N.S. SOCIAL REHABILITATION OF MARGINAL AS VIABLE SOCIO-PEDAGOGICAL PROBLEM.....	156
Opaliuk T. FORMS, METHODS, TECHNIQUES, AND MEANS FOR PURPOSEFUL FORMATION OF FUTURE TEACHER'S SOCIAL REFLEXION	158
Pet'ko L. MULTICULTURAL UPBRINGING OF STUDENTS AND THE FORMATION OF PROFESSIONALLY ORIENTED FOREIGN LANGUAGE TEACHING ENVIRONMENT.....	164
Popov R. A. THE DEVELOPMENT OF STUDENTS' AUTONOMY IN THE PROCESS OF SELF-EDUCATIONAL ACTIVITIES WITH THE USE OF INFORMATION TECHNOLOGIES	170
Siniahovska I. Yu. METHODOLOGICAL CONCEPT OF INTEGRATED CONTENT STUDENTS' LEARNING ACTIVITIES AT HIGHER PEDAGOGICAL INSTITUTIONS FOR HUMANITARIAN PROFILE	173
Udovichenko H. M. A GENERALIZED COMPARATIVE ANALYSIS OF THE CONCEPT OF COMPETENCE: PSYCHOLOGICAL AND DIDACTIC ASPECT.....	176
Sherstiuk L.V. THE TYPES OF STRATEGIES FOR FOREIGN LANGUAGE COMPETENCIES FORMATION IN READING AND SPEAKING.....	179
Shkolna M.S. UPBRINGING SOCIAL MATURITY IN STUDENTS OF AGRICULTURAL COLLEGES IN AFTER CLASS ACTIVITIES AS A PEDAGOGICAL PROBLEM.....	182

- реж. Уайз, 1965 р.) // Актуальні проблеми навчання та виховання людей в інтегрованому середовищі: зб. наук. пр. № 9 (11). – К. : Ун-т «Україна». – 2012. – С. 84–95.
17. Тернопільська В.І. Моделювання процесу формування самоосвітньої компетентності майбутніх фахівців // Педагогічна освіта: теорія і практика. Психологія. Педагогіка. – 2016. – № 25. – С. 16–22.
 18. Хайянен Е.В. Условия становления личностной рефлексии в подростковом возрасте : дис. ... канд. психол. наук : 19.00.13 ; Моск. гос. ун-т им. М. В. Ломоносова. – М., 2005. – 141 с.
 19. Aristova Nataliia. Formation of professional subjectivity of future translators at non-specialized universities of Ukraine // Известия Национальной академии наук Республики Казахстан : серия Аграрных наук. – 2014. – Vol. 6. – No.24. – С. 87–91.

Pet'ko Lyudmila

Ph.D., Associate Professor

Dragomanov National Pedagogical University (Ukraine, Kyiv)

MULTICULTURAL UPBRINGING OF STUDENTS AND THE FORMATION OF PROFESSIONALLY ORIENTED FOREIGN LANGUAGE TEACHING ENVIRONMENT

Петько Л.В.

к.пед.н., доцент

НПУ імені М.П.Драгоманова (Україна, Київ)

ПОЛІКУЛЬТУРНЕ ВИХОВАННЯ СТУДЕНТІВ І ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНО ОРІЄНТОВАНОГО ІНШОМОВНОГО НАВЧАЛЬНОГО СЕРЕДОВИЩА В УМОВАХ УНІВЕРСИТЕТУ

The question of multicultural upbringing of students in the context of professionally oriented foreign language teaching environment in the conditions of university is considered. Presented its aims and principles.

Key words: *university, students, multicultural upbringing, multicultural principles, aims, foreign language, professionally oriented foreign language teaching environment.*

Розглянуто питання полікультурного виховання студентів в умовах університету у процесі формування професійно орієнтованого іншомовного навчального середовища. Окреслено його цілі та принципи.

Ключові слова: *університет, студенти, полікультурне виховання, цілі, принципи, іноземна мова, професійно спрямоване іншомовне навчальне середовище.*

Підготовка майбутнього фахівця в умовах університету готового працювати в сучасному полікультурному й інформаційному суспільстві окреслено у «Національній доктрині розвитку освіти України ХХІ століття» [13] як одне з першочергових завдань

У Концепції громадянського виховання особистості в умовах розвитку української державності (2000) представлено «полікультурне виховання» як навчання різноманітності культур, виховання поваги та почуття гідності у представників усіх культур, незважаючи на расове або етнічне походження, сприйняття взаємозв'язку та взаємовпливу загальнолюдського та національного компонентів культури в широкому значенні [8, с. 4]», де також окреслено такі принципи виховання громадянина країни: принцип культуровідповідності (передбачає органічну єдність громадянського виховання з історією та культурою народу, його мовою, народними традиціями і звичаями, що забезпечують духовну єдність, наступність та спадкоємність поколінь); принцип інтеркультурності (спрямований на інтегрованість української національної культури в контексті загальнодержавних, європейських і світових цінностей у загальнолюдську культуру), підготовку людини до співпраці у полікультурному середовищі.

У Наказі МОН України від 16.12.2008р. №1/9-806. «Про проведення заходів із профілактики поширення ксенофобських і расистських проявів серед дітей та учнівської молоді» доводиться освітянам, що «актуальною проблемою сучасної педагогічної практики є полікультурне виховання дітей, що ґрунтується на принципах рівності і недискримінації у всебічному розвитку особистості та на створенні навчальним закладом умов для збереження і розвитку національних мов та культур [21]».

Наступний лист МОН України від 27.07.12 № 1/9-530 «Щодо виховання сучасного громадянина в полікультурному середовищі засобами позакласної роботи» [27] окреслив

актуальною проблемою сучасної педагогічної практики полікультурне виховання дітей, що ґрунтується на принципах рівності і недискримінації у всебічному розвитку особистості та на створенні навчальним закладом умов для збереження і розвитку національних мов та культур. У згаданому листі наголошується, що полікультурність майбутнього громадянина виховується не тільки під час навчального процесу, а йдеться про встановлення доброзичливих, позитивних взаємовідносин між учнями різних національностей, відпрацювання навичок поведінки, які базуються на розумінні, терпимості, компромісі, самоповазі та повазі до оточуючих. А також рекомендовано паралельно з українською літературою, особливу увагу приділяти взаємодії різних культур та в доступній для вихованців формі розкривати міжлітературні зв'язки, виявляти роль українських письменників і перекладачів у творчості майстрів інших народів та навпаки. Пропонується акцентувати увагу на взаємозв'язки різних літератур, особливо тих народів, які мешкають на теренах України, з іншими видами мистецтв, зважаючи, що літературний текст як факт мистецтва відображає ознаки конкретної культурної епохи, її філософські концепції. У свою чергу, наголошується, що знайомство з літературними творами на тлі широкого культурологічного контексту сприятиме осмисленню фундаментальних цінностей загальнолюдської культури.

Ураховуючи сказане, додамо, що сучасна людина, перебуваючи під впливом глобалізаційних трансформацій, коли стираються кордони між країнами, перебуває в полікультурному середовищі під впливом різних культур (особливо при теперішньому протистоянні християнського і мусульманського світу), міграційних процесів і змін, тому неможна залишити поза уваги полікультурне виховання сучасної студентської молоді.

Культура – це сукупність образів, цінностей, ідей, вона диктує людям норми моралі, моделі поведінки, соціальні інститути. Те, що в одній культурі визначається як норма, в іншій – абсолютно неприпустимо.

Скористуємося деякими дефініціями терміну «полікультурна освіта» запропонованими українськими вченими, узагальненими Ю.С.Безухом [2, с. 25] (які нам більш імпонують у площині нашого дослідження).

Полікультурна освіта – це складовий компонент професійної освіти, спрямований на засвоєння культурно-освітніх цінностей інших культур на основі знання культури своєї етнокультурної групи, а також взаємодію всіх культур на принципах взаємопорозуміння, толерантності, діалогу та плюралізму, що є засобом протистояння дискримінації, націоналізму, расизму (за Я.Гулецькою, 2008). Полікультурна освіта – це педагогічний процес, спрямований на оволодіння молоддю глибокими знаннями етнічної (рідної), загальнонаціональної і світовою культури, на формування готовності і вмінь жити в багатонаціональному середовищі, на виховання поваги та толерантного ставлення до інших народів у процесі ознайомлення та навчання іншої культури (за М.Симоненком, 2010) [2, с. 25].

Погоджуємося з думкою, висловленою українською вченою О.І.Гуренко, яка присвятила низку своїх праць полікультурній освіті молоді, про те, що «полікультурний простір навчального закладу як об'єктивно існуюча система міжкультурних соціальних і освітніх взаємовідносин, спричиняє інтеріорізації національної культури, формуванню загальнолюдських цінностей за допомоги полікультурної освіти [4, с. 11]».

Що стосується вживання термінів «полікультурна освіта» та «міжкультурна освіта», то на думку вчених, це залежить головним чином від географічного розташування країни. В Європі найчастіше використовують термін «міжкультурна освіта» (англ., *intercultural education*), в той час як Сполучені Штати Америки, країни Північної Америки, Австралії та Азії вживають термін «полікультурна освіта» (англ., *multicultural education*). Водночас, в Європі існують відмінності між країнами у використанні цих термінів: в Австрії, Ірландії, Швеції, Іспанії, Італії та Нідерландах використовують термін «міжкультурна освіта», а у Великобританії та Фінляндії – «полікультурна освіта» [6].

Отже, полікультурна освіта, будучи одним із компонентів професійної освіти, яка відбувається у педагогічному процесі, спрямованого у першу чергу на формування загальнолюдських цінностей у молодій генерації та уміння здатності особистості до ефективного спілкування зумовлює полікультурне виховання майбутніх випускників вишів.

Разом з тим, І.С.Баховим розроблено й експериментально доведено ефективність механізму процесу формування професійної міжкультурної компетентності майбутнього фахівця, складниками якої окреслено: мету, зміст, принципи, форми, методи, засоби, критерії й показники сформованості професійної міжкультурної компетентності, до яких віднесено: *мотиваційний* (професійна спрямованість на майбутню професійну діяльність, професійно-пізнавальний інтерес до формування професійної міжкультурної компетентності як однієї з професійно значущих рис фахівця, наявність потреби і здатності особистості до самопізнання, самовдосконалення); *особистісно-рефлексивний* (сформованість рефлексивних умінь, адекватність самооцінки, виявлення особистісно-професійних рис, наявність міжкультурної сприйнятливості, як центрального елементу в структурі міжкультурної компетентності); *когнітивний* (обсяг і повнота виконання дій; раціональна послідовність їх виконання; системність професійних знань для здійснення міжкультурної діяльності) [1, с. 16–17].

Також вчений пропонує розглядати структуру професійної міжкультурної компетентності майбутніх випускників вищої школи в єдності лінгвокраїнознавчого, мотиваційно-ціннісного, афективного й конативного компонентів, де лінгвокраїнознавчий компонент визначає сукупність лінгвокультурних знань, умінь та навичок, засобів діяльності потрібних для пізнання іншокультурної реальності; мотиваційно-ціннісний компонент професійної міжкультурної компетентності визначає ціннісні орієнтації, на основі яких будеться поведінка індивіда в ситуаціях міжкультурного спілкування, ставлення студентів до своєї майбутньої професії, мотиви й цілі професійної діяльності. Афективний (емоційний) компонент передбачає наявність міжкультурної сприйнятливості, як центрального елементу в структурі міжкультурної компетентності, оскільки вона відображається на взаємовідносинах: емоційна спрямованість і чутливість, емпатія, протистояння ксенофобії. Конативний (поведінковий) компонент міжкультурної компетентності характеризується: інтерактивністю, полікультурністю, комунікативністю, соціальністю, толерантністю. [1, с. 11].

Досліджуючи міжнародну концепцію полікультурного виховання В.А.Погребняк дійшла висновку, що освітня галузь прагне відповідати сучасності й «забезпечувати вимоги полікультурного суспільного середовища, водночас зберігаючи, збагачуючи й розвиваючи культурне різноманіття в умовах єдиного багатокультурного соціуму [20, с. 362]».

У свою чергу, І.В.Ковалинська, В.І.Тернопільська [29], В.В.Хребтова [28] окреслюють полікультурне виховання сучасної молоді як стратегію держаної політики в українському соціумі.

Враховуючи досвід розробки в педагогіці гуманістичного та полікультурного виховання, а також специфічні особливості навчально-виховного процесу у вищій школі, В.В.Хребтова [28, с. 200] наголошує на значенні принципу полікультурної спрямованості навчально-виховного процесу у навчанні іноземних мов; науковості; зв'язку теорії з практикою; професійної спрямованості; наочності; всебічності полікультурного виховання та полікультурної діяльності; активності й самостійності у навчально-виховному процесі; етнопедагогізації; діалогу культур; комплексності впливу культур та їх взаємодії з основами наук; полілінгвізму; систематичності й послідовності; раціонального використання аудиторної та позааудиторної діяльності; єдності полікультурної освіти і виховання. Також, завдання системи освіти полягає в тому, щоб допомогти молоді уникнути ксенофобії та стереотипів, які існують у сучасному суспільстві. Вивчення культури інших країн, мову яких вивчають студенти в умовах університету, сприяє їхньому духовному збагаченню. Культура не роз'єднує молодь, а стає тим джерелом, яке живить стосунки між представниками різних культур.

Відтак, у формуванні професійно орієнтованого іншомовного навчального середовища (ПОІНС) в умовах університету набуває особливої актуальності його полікультурна спрямованість в аспекті професійного становлення майбутнього випускника ВНЗ, тому що будь-яка мова – це культура [19], а володіння іноземними мовами – це інструмент для міжкультурного співробітництва і особистісного зростання.

Полікультурне виховання зорієнтоване на виховання індивіда, який зберігає свою соціально-культурну ідентичність, який прагне до розуміння інших культур, який поважає інші культурно-етнічні спільності, який уміє жити в мирі та злагоді з представниками різних національностей, рас, вірувань, який готовий до активної творчої діяльності в динамічному полікультурному і багатонаціональному середовищі.

Ю.О.Матвіїв-Лозинська тлумачить полікультурне виховання як процес, що ґрунтується на органічному зв'язку культури та освіти, спрямований на оволодіння особистістю системою національних і загальнолюдських культурних цінностей, усвідомлення суб'єктами важливості толерантного ставлення до культурних відмінностей і вироблення стійкої позиції щодо самореалізації у сфері культури. Полікультурне виховання майбутніх фахівців туристичної галузі вона розглядає як процес засвоєння загальнолюдських культурних цінностей і на їх основі формування: ціннісного ставлення до полікультурності як необхідної професійної якості майбутнього спеціаліста; системи знань про історичний розвиток, особливості освіти, культури, менталітету країни; здатності до толерантної взаємодії з представниками інших національних, етнічних, релігійних груп [12]. Вчена також наголошує, що результатом полікультурного виховання є полікультурна вихованість – інтегративна якість особистості, яка відображає багатоаспектність її зв'язків на мікро- та макрорівнях і включає сукупність полікультурних поглядів, ідей, переконань, почуттів, потреб, цінностей, установок, які виявляються у конкретній поведінці, а також розглядаються як невід'ємні складові цілісної особистості (С.Цимбрило), а також поняття «полікультурна вихованість фахівця туристичної галузі» є інтегрованим, містить такі характеристики, як знання рідної культури та звичаїв, культури інших народів, емоційне ставлення до них, здатність до толерантної взаємодії з представниками інших національних, етнічних, релігійних груп. Причому, специфіка полікультурного виховання майбутніх фахівців полягає у необхідності формування світогляду на основі полікультурного мислення, переконань, що стосуються знань та уявлень з різноманітних сфер суспільного життя представників різних національностей; залучення до цінностей гуманітарної культури; формування готовності до удосконалення системи полікультурних знань і вмінь; освоєння умінь, навичок та якостей, які є необхідними для ефективного професійного спілкування: толерантність, вміння вести рівноправний діалог чи дискусію, взаємоповага тощо; врахування інтересів та схильностей студентів у виборі та організації виховних справ [12].

Якщо вищезгадані науковці розглядали актуальність проблеми полікультурного виховання у майбутніх випускників вищої школи «мирних» професій: соціальних працівників (О.І.Гуренко [3]), студентської молоді (В.В.Хребтова), спеціалістів туристської сфери (Ю.О.Матвіїв-Лозинська), то ми не можемо залишити поза уваги підготовку майбутніх військових спеціалістів в умовах вищих військових навчальних закладів (О.М.Зеленська [5], О.Г.Марченко [10]), військових дипломатів (Н.Д.Колотова, В.М.Синьов [7]), з огляду на те, що Україна декілька років перебуває на сході нашої країни в стані війни, де ведуться активні воєнні дії, що вимагає проведення військових навчань на мирній території країни (наприклад, на Яворівському полігоні), де відбувається військове співробітництво і активна співпраця з військовими з США, Канади, Польщі, Молдови, Румунії, Грузії, Великобританії, Естонії, Латвії та ін., або участь у миротворчих операціях, проведенні сумісних навчань, обмін військовими делегаціями, де «відбувається поліетнічна взаємодія у військовій сфері необхідно враховувати ціннісні параметри, етнокультурний контекст ділових взаємин, національно-історичні і релігійні відмінності та ін. характеристики національної культури [5, с. 36]», коли «здатність до полікультурної взаємодії сучасного військового професіонала передбачає: 1) сформованість гуманістичних

загальнолюдських цінностей, високий рівень загальної культури; 2) широкий кругозір, ерудицію, освіченість; 3) здатність до кооперації з різними структурами (державними, суспільними, професійними); 4) уміння співпереживати, взаємодіяти з мірним населенням і нести відповідальність за свої дії; 5) уміння застосовувати навички обмеженого насильства або не використовувати його зовсім [10, с. 106–107]».

Разом з тим науковцями виокремлено такі основні завдання полікультурного виховання в Україні: 1) засвоєння знань про власну культурну спадщину в загальносвітовому цивілізаційному контексті, формування уявлень про культурну різноманітність і рівноправність (культурна ідентифікація); 2) забезпечення позитивного ставлення до культурних відмінностей через виховання полікультурної свідомості (полікультурна мотивація); 2) розвиток практичних умінь взаємодії у полікультурному просторі на засадах порозуміння та демократії (полікультурна компетентність) [20, с. 362–363].

Причому вченими, акцент ставиться на удосконалення полікультурного виховання у вітчизняній освітній системі, на його практичне втілення шляхом змістового наповнення й смислового навантаження навчальних дисциплін.

Отже, цілями полікультурного виховання окреслюють: толерантність [23; 24; 28], взаємовідносини та взаємообмін [4; 11; 15; 30], солідарність, розуміння, соціалізацію студентської молоді [4; 26], засвоєння зразків і цінностей національної та світової культури, культурно-історичного та соціального досвіду різних держав і народів [14; 16; 17; 18; 22], де базовими принципами полікультурного виховання визначено: 1) принцип діалогу та взаємодії культур; 2) принцип творчої доцільності вживання, збереження та створення нових культурних цінностей [9]; 3) виховання поведінкової культури особистості, здатної функціонувати в умовах полікультурного середовища.

Таким чином, акцент на полікультурне виховання у процесі формування професійно орієнтованого іншомовного навчального середовища дозволяє доповнити знання студентів з предметів гуманітарної складової вищої освіти: світової літератури, культурології, психології, всесвітньої історії, релігієзнавства, мистецтва (живопис, танець, музика), дизайну, державотворення, історії дипломатії, туризму, педагогіки (соціальної педагогіки, корекційної педагогіки і психології) шляхом: 1) забезпечення конструктивної комунікації в полікультурному просторі; 2) розширенням знань щодо української культури (не тільки на теренах України), а й за її межами як то в країнах, іноземну мову якої вивчають студенти; 3) ознайомлення й вивчення кращих світових культурних надбань людства (мистецьких, літературних та ін.), що опосередковується загальнолюдськими ціннісними орієнтаціями; 4) виховання толерантного ставлення до культурних та соціальних відмінностей, тому що толерантність (як внутрішньоособистісна детермінанта) відіграє стрижневу роль у налагодженні міжособистісних взаємовідносин.

Література:

1. Бахов І.С. Формування професійної міжкультурної компетентності майбутніх перекладачів у вищому навчальному закладі : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти». – К., 2011. – 22 с.
2. Безух Ю.С. Еволюція полікультурної освіти в Україні // Молодий вчений. – 2016. – №4.1.(31.1). – Квітень. – С. 24–27.
3. Гуренко О. І. Полікультурна освіта майбутніх соціальних педагогів : теоретико-методичний аспект : [монографія] / О. І. Гуренко. – Бердянськ. :Видавець Ткачук О.В., 2014. – 588 с.
4. Гуренко О.І. Соціально-педагогічна робота в полікультурному суспільстві: навч. посібн. для студ. ВНЗ / за ред. проф. К.О.Баханова. – Донецьк Ландон. – XXI, 2014. – 480 с.
5. Зеленська О.М. Проблеми полікультурного виховання курсантів вищих військових навчальних закладів // Сучасні аспекти виховання студентської молоді: матеріали всеукр. наук.-практ. конф. Харк. нац. акад. міськ. госп-ва; – X. : ХНАМГ, 2010. – 203 с. – С. 36–37.
6. Іванюк І. До питання визначення поняття полікультурної освіти в зарубіжній педагогічній науці [Електронний ресурс] / Педагогічна компаративістика – 2014: якісний вимір освіти зарубіжжя та український контекст: матеріали наук.-практ. семінару (Київ, 5 червня 2014р.) / Ін-т педагогіки НАПН України / за заг. ред. О. І. Локшиної. – К. : Педагогічна думка, 2014. – 202 с. – С. 48–50. – Режим доступу: http://lib.iitta.gov.ua/5301/1/Тези_компаративістика_2014.pdf

7. Колотова Н.Д., Синьов В.М.. Експериментальна перевірка сформованості англійської лінгвосоціокультурної компетентності майбутніх військових дипломатів // Військова освіта. – 2015. – С. 124–130.
8. Концепція громадянського виховання особистості в умовах розвитку української державності // Педагогічна газета. – 2000. № 6. – Червень. – С. 4–6.
9. Кравченко Л.В. Полікультурне виховання студентської молоді [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://intkonf.org/kravchenko-lv-polikulturene-vihovannya-studentskoyi-molodi/>
10. Марченко О.Г. Полікультурні аспекти формування освітнього середовища у вищих військових навчальних закладах [Електронний ресурс] // Innovative solutions in modern science. – Dubai : ТК Meganom, LLC, 2016. – No 1(1). – P. 104–110.
11. Матвієнко О.В. Педагогічна взаємодія суб'єктів навчально-виховного середовища школи як складова соціально-педагогічної системи // Topical issues of social pedagogy: Collective monograph. – CARICOM, Barbados, 2017. – С. 100-122.
12. Матвій-Лозинська Ю.О.. Полікультурне виховання майбутніх фахівців туристичної галузі у процесі позааудиторної діяльності : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : 13.00.07 – Теорія і методика виховання ; ТНПУ ім. В. Гнатюка. – Тернопіль, 2013. – 20 с.
13. Національна доктрина розвитку освіти [Електронний ресурс] // Указ Президента України від 17.02.2002 № 347/2002. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/347/2002>
14. Нікітіна Н.П. Культурознавча соціалізація мовної освіти / Н.П.Нікітіна // Science and Education a New Dimension. Pedagogy and Psychology. – Budapest, 2014. – II (16), Issue: 33. – PP. 66–69.
15. Петько Л.В. Вивчення гендерних ролей та взаємовідносин у сім'ї зі студентами ВНЗ на практичних заняттях з іноземної мови / Л.В.Петько // Науковий часопис НПУ імені М.П.Драгоманова. Серія 11. Соціальна робота. Соціальна педагогіка: зб. наук. пр. – 2012. – Вип. 14 (ч. II). – С. 112–123. URI <http://enpuir.npu.edu.ua/handle/123456789/7871>
16. Петько Л.В. Впровадження української національної ідеї в процес іншомовної освіти майбутніх педагогів / Л.В.Петько // Вища освіта України : теоретичний та науково-методичний часопис / засн. Інститут вищої освіти АПН України ; голов. ред. В.П.Андрущенко. – Київ : «Педагогічна преса», 2013. – № 3. – С. 68–74. URI <http://enpuir.npu.edu.ua/handle/123456789/7829>
17. Петько Л.В. Національний компонент у формуванні професійно орієнтованого іншомовного навчального середовища в умовах університету // Наукові записки : [зб. наук. ст.] / М-во освіти і науки України, Нац. пед. ун-т імені М.П.Драгоманова ; укл. Л.Л.Макаренко. – К. : Вид-во НПУ імені М.П.Драгоманова, 2014. – Випуск СХVII (117). – С. 125–135. (Серія педагогічні та історичні науки) URI <http://enpuir.npu.edu.ua/handle/123456789/7830>
18. Петько Л.В. Стимулювання готовності майбутніх соціальних педагогів до виховної роботи у процесі вивчення іноземної мови у ВНЗ (на прикладі кінофільму «Звуки музики» («The Sound of Music»), США, реж. Уайз, 1965 р.) // Актуальні проблеми навчання та виховання людей в інтегрованому середовищі: зб. наук. праць № 9 (11). – К. : Університет «Україна». – 2012. – С. 84–95. URI <http://enpuir.npu.edu.ua/handle/123456789/7446>
19. Петько Л. В. «Мій шлях» – перший танець Президента США Дональда Трампа на балу в честь інавгурації (лінгвосоціокультурний аспект навчання іноземної мови) / Л.В.Петько // Topical issues of social pedagogy: Collective monograph. – CARICOM, Barbados, 2017. – С. 185–204.
20. Погребняк В.А. Міжнародна концепція полікультурного виховання // Педагогіка вищої та середньої школи. – 2013. – Вип. 37. – С. 363–363.
21. Про проведення заходів із профілактики поширення ксенофобських і расистських проявів серед дітей, учнівської та студентської молоді // Наказ МОН від 16.12.08р. №1/9-806.
22. Тернопільська В.І. Теоретичні засади реалізації ціннісного підходу у вихованні особистості // Нові технології навчання : наук.-метод. зб. – 2016. – Вип. 88. – Ч. 2. – С. 118–121.
23. Тернопільська В.І. Толерантність як складова соціально-комунікативної культури особистості // Вісник Житомирського держ. ун-ту ім. І.Франка. – 2008. – № 40. – С. 92–95.
24. Тернопільська В.І., Литвиненко О.Г., Пономарьова О.Ю. Толерантність як
1. детермінанта формування соціальної активності особистості // Topical issues of social pedagogy: Collective monograph. - CARICOM, Barbados, 2017.
25. Чернуха Н.М. Інтеграційна єдність навчання і виховання у сучасному освітньому просторі вищого навчального закладу // Вісник Черкаського ун-ту. Серія «Педагогічні науки». – 2014. – № 24 (317). – С. 125–130.
26. Чернуха Н.М., Асланов Г. Соціальні комунікації в інтеркультурному просторі: відповідь на виклики сьогодення // Innovative processes in education: Collective monograph. – AMEET Sp. z o.o., Lodz, Poland, 2017. – С. 230–237.
27. Щодо виховання сучасного громадянина в полікультурному середовищі засобами позакласної роботи [Електронний ресурс] / Лист МОН молодьспорту України від 27.07.12 № 1/9-530. – Режим доступу: http://osvita.ua/legislation/pozashk_osv/30473/
28. Хребтова В.В. Полікультурне виховання студентської молоді: стратегія державної політики / В.В.Хребтова // Вісник Запорізького національного ун-ту : зб. наук. пр. – 2009. – № 2. – С. 197–202.

29. Kovalynska I.V., Ternopil'ska V.I. A Survey of multicultural education in Ukraine: state approach // Science and practice: Collection of scientific articles. – Thorpe Bowker. Melbourne, Australia, 2016. – P. 256-259.
30. Matviienko Olena. Theoretical Basics of Preparation of Teachers to Pedagogical Interaction with Children of Various Age // Intellectual Archive. – 2014. – Volume 5. – No. 5 (September). – Toronto : Shiny Word Corp., Canada. – PP. 105–117.

Popov R. A.

Ph.D. (Public Administration)

National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine (Ukraine, Kyiv)

THE DEVELOPMENT OF STUDENTS' AUTONOMY IN THE PROCESS OF SELF-EDUCATIONAL ACTIVITIES WITH THE USE OF INFORMATION TECHNOLOGIES

Попов Р.А.

кандидат наук з державного управління

Національний університет біоресурсів і природокористування України (Україна, Київ)

РОЗВИТОК АВТОНОМНОСТІ СТУДЕНТІВ У ПРОЦЕСІ САМОСТІЙНОЇ ОСВІТНЬОЇ ДІЯЛЬНОСТІ З ВИКОРИСТАННЯМ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

The article analyzes the possible forms of independent work of students in the conditions of information and learning environment.

Key words: *the development of autonomy of students, educational activity, self educational activity, student, higher educational institution, the use of information technologies.*

У статті проаналізовано можливі форми самостійної роботи студентів в умовах інформаційно-навчального середовища.

Ключові слова: *розвиток автономності студентів, освітня діяльність, самостійна освітня діяльність, студент, вищий навчальний заклад, використання інформаційних технологій.*

Організація самостійної освітньої діяльності студентів вищих навчальних закладів передбачає формування вмінь самостійно здійснювати пізнавальну й навчальну діяльність. Але їх можна формувати тільки надаючи тому, хто навчається, можливість продуктивної самостійної діяльності. Сьогодні надії щодо ефективності та продуктивності організації навчальної праці пов'язуються з використанням і впровадженням в освітній процес інформаційних технологій. Основна стратегія навчання повинна складатися, таким чином, у створенні психолого-педагогічних умов стимулювання інтелектуальної активності й ініціативи, самостійності їх мислення під час здійснення усіх видів освітньої діяльності.

Провідною формою організації самостійної освітньої діяльності студентів вищих навчальних закладів є самостійна робота. Часто під самостійною роботою студентів розуміється внутрішня характеристика їх пізнавальної діяльності: рівень їх активності й інтенсивності роботи, або рівень творчості, що реалізується (за зразком, реконструктивно-варіативна, евристична, творча), досить часто під самостійною роботою розуміють переведення студентів на індивідуальну форму роботи. Вважаємо за доцільне розвести поняття самостійної роботи студента як форми індивідуальної роботи й самостійної діяльності студента як якості його пізнавальної активності (ініціативна, а не «відповідна» позиція, породження власної думки, а не повторення думок інших [4; 9; 10]).

Існують різні бачення самостійної роботи, де на перший план виносяться її різні аспекти. Найбільш повним визначенням, що містить у собі всі аспекти самостійної роботи з виходом на розуміння значущості самостійної освітньої діяльності, є визначення А.В.Усової, справедливості якого поділяють В.І.Андреев, В.К.Буряк, Л.С.Коновалець, Г.Н.Кулагіна, О.В.Малихін, П.І.Підкасистий та ін. Під самостійною роботою розуміється організована вчителем пізнавальна й практична діяльність тих, хто навчається, у ході якої вони отримують знання й учаться застосовувати їх на практиці, оволодівати поняттями й методами наукового дослідження, уміннями й навичками. Самостійна робота здійснюється за завданням учителя, під його наглядом і контролем.